

al *Cratoneurum filicinum*. Buiten de kassen vinden we op de grond de met potaarde aangevoerde *Lunularia vulgaris*, alomede veel *Marchantia polymorpha*. In de kassen groeit op de aarde van de potten der palmen en boomvarens *Conocephalum conicum*, terwijl de sierlijke *Hypopterygium ceylanicum*, die op een folieus levermos lijkt, maar een bladmos is, en op de wortels der boomvarens zit, uit de tropen als "Onkruid" is meegekomen (zie N.K.A. 50, p.390). Tussen het *Sphagnum*, waarin de *Drosera*'s en tropische orchideën gekweekt worden, vinden we *Pellavicinia Lyolli*, en de turfmos in de hangende, houten bakken der epiphyten is dicht begroeid met *Leptobryum pyriforme*. Verder zien we nog vele rare, exotische soorten, die wegens hun steriliteit, etiolatie en onbekende herkomst niet thuis te brengen zijn.

De mosflora van Leiden, vergeleken met die van ons hele land.

Voor liefhebbers van getallen volgen hier dan tenslotte nog enige kwantitatieve gegevens. Men bedenke echter wel, dat deze slechts betrekkelijke waarden hebben, daar 1e. nog voortdurend nieuwe soorten zowel voor Leiden als voor Nederland ontdekt worden (waaronder zowel echter immigranten als vroeger over het hoofd geziene soorten), 2e. de soortenaantallen veranderen door veranderende systematische inzichten (splitsing of vereniging van soorten), 3e. nog steeds soorten in ons land uitsterven, of (helaas vaker!) uitgeroeid worden, 4e. vroegere opgaven niet altijd juist zijn en door revisie der oude herbaria zowel "nieuwe" indigenen aan het licht gebracht worden, alsook door foute determinaties inlands gewaande soorten geschrapt moeten worden. Van de laatste categorie noem ik *Brachythecium plumosum*, die volgens Wachter en mij niet inlands is, en *Amblystegium Kochii*, welks materiaal van Warmond (leg. Dz. en Mb.) m.i. geen *A. Kochii* is, dus althans niet bij Leiden voorkomt.

Van de 365 uit ons land bekende (incl. in historische tijd uitgestorven) *musci* en 102 idem *hepaticae* (laatste stand) telt Leiden's omgeving er 201, resp. 29, oftewel 55% resp. 28%. Hiervan kende Boerhaave (1720) er al 37 resp. 4, de *Prodromus* ed.II (1893) vermeldt er 178, resp. 25. Sindsdien zijn er zeker 35 *musci* en 6 *hepaticae* bij Leiden uitgestorven, van vele andere moet het gevreesd worden. Er zijn sinds 1893 23 resp. 4 soorten bij gekomen, zodat voor de huidige mosflora van Leiden niet meer dan 166 resp. 23 spp. vermeld kunnen worden. Toch zijn dit respectabele getallen, als we bedenken, dat Leiden slechts in 2 der 10 Nederlandse plantengeografische districten valt! Dat het percentage voor de *hepaticae* zo veel lager ligt dan voor de *musci*, komt zeker ten dele doordat zij minder intensief verzameld zijn, maar toch grotendeels door het ontbreken van natte duinvalleien en van oligotrophe gronden, die in verband met hun meer atlantische flora relatief rijker aan levermossen zijn (vgl. ons *diluvium*!).

Al hebben dus zowel de mosflora als de mosvegetatie rond Leiden zeer zware verliezen geleden, en zijn zij niet meer zo uitzonderlijk rijk als vroeger, toch hoop ik met het voorgaande overzicht-in-ogenvlucht te hebben duidelijk gemaakt, dat zij nog steeds enige interessante aspecten opleveren.

J.J. Barkman.

Mossen van Zuid-Limburg.

De volgende mossen werden door mij verzameld tijdens een veertiendaags verblijf in Juli 1946 in Zuid-Limburg. Tén verduidelijking van deze lijst moge het volgende dienen:

de vindplaatsen Bemelen, Valkenburg, Walwijlre, Viswijlre, Kunrade en Cronsselerput zijn overwegend kalkhoudend, dus basische terreinen, de andere zijn in hoofdzaak leemhoudend. De afkortingen achter de soortnamen geven de vindplaatsen aan en wel als volgt: B = Bemelen en omgeving, Be = bos bij Beertsenhove, Bov. = Bovenste en Onderste bos bij Epen, C = Cronsselerput bij Stokkum, E = Epen en omgeving, G = in de Geul of aan de oever, Ge = bos bij Gerendal, K = omgeving van Kunrade en Ransdaal, Ka = waterput bij Kamerig, M = Mechelen en omgeving, Ni = Niswijle en Niswijler bos, Sch = Schweiberger bos bij Mechelen, V = Valkenburg en omgeving, Vijl = Vijlener bossen tussen Epen en Vaals, Wa = Walwijlre en omgeving, Wij = sluis in de Geul bij Wijlre. Verder betekent a = algemeen en v.a. = vrij algemeen. De onderstreepte soorten zijn nieuw voor Nederland. De gevolgde nomenclatuur is die van Gams (1940) I Musci.

<i>Abietinella abietina</i> (L) C.Müll.	K	<i>Dicranella heteromalla</i> (L) Schimp	a
<i>Anblystegium serpens</i> (Hedw) Br.En.	a	" <i>subulata</i> (Hedw) Schimp	V, Vijl
<i>Anisothecium rubrum</i> (Huds), Lindb.	V	<i>Dicranoweisia cirrata</i> (L) Lindb	a
<i>Anomodon viticulosus</i> (L) H. & T.	V, B	<i>Dicranum Scoparium</i> (L) Hedw.	a
<i>Atrichum undulatum</i> (Hedw) P.Beaea	a	<i>Diadelphum luridum</i> Hornsch	B, E, K.
<i>Aulacomnium androgynum</i> (Hedw) Schw	v.a.	" <i>tophaceus</i> (Brid) Jur	Ni,
<i>Barbula convoluta</i> Hedw.	G, B.	<i>Ditrichum flexicaule</i> (Schl) Hampe	V
" <i>fallax</i> Hedw.	M	" " <i>var. densum</i> Br.eu	Wa
" <i>revoluta</i> (Schr) Brid	V	<i>Encalypta contorta</i> (Wulf) Linb.	V, Wa
" <i>unguiculata</i> Hedw.	v.a.	" <i>vulgaris</i> (Hedw) Hoffm	B.
" <i>vinealis</i> Brid	V	<i>Erythrophyllum rubellum</i> (Hoff) Loeske	
<i>Brachythecium glareosum</i> (Br) Br.eu.	V	(= <i>Didymodon rubellus</i> Br.eu.)	Ni
" " <i>rutabulum</i> (Hedw) Br.eu.	v.a.	<u><i>Eucladium verticillatum</i> (L) Brid</u>	B.
<i>Bryum argenteum</i> Hedw.	a	<i>Eurhynchium Schwertzii</i> (Tuen) Hobk	G, M, Sch
" <i>capillare</i> Hedw.	a	" " <i>var. hians</i> J & S	B, Be, E
" " <i>var. flaccidum</i> Br. eu	Wij	" <i>Stokesii</i> (Turn) Br. eu	a
" <i>ventricosum</i> Dicks	G	" <i>striatum</i> (Schreb) Schimp	Be, Ge, Ni,
<i>Calliergonella cuspidata</i> (L7) Loeske	G		Sch, V.
<i>Camptothecium butescens</i> (Huds) Br.eu	V, B., Wa,	<i>Fissidens bryoides</i> (L) Hedw	E, Ni, Wa
" " <i>var. a.</i>		" <i>pusillus</i> Wils	C
<i>Campylium chrysophyllum</i> (Brid) Bryhn	Wa	" <i>taxifolius</i> (L) Hedw.	v.a.
" <i>protenseum</i> (Brid) Broth.	M	<i>Funaria hygrometrica</i> (L) Sibth	a
" <i>stellatum</i> (Schreb) L & J	M	<i>Georgia pellucida</i> (L) Rabenh. Bov, Sch, Vijl	
<i>Campylopus fragilis</i> (Dicks) Br. eu	Bov.	<i>Grimmia apocorpa</i> (L) Hedw.	B
" <i>piriformis</i> (Sch) Briol.	Bov.	" <i>pulvinata</i> (L) Sm	v.a.
" <i>subulatus</i> Sch	B.	" " <i>var. obtusa</i> Huebn	Ge
<i>Ceratodon purpureus</i> (L) Brid	a	<i>Gymnostomum calcareum</i> Br.Germ	V
<i>Cirriphyllum piliferum</i> (Schr) Grout	Sch	<i>Gyroweisia tenuis</i> (Schr) Schimp	V
<i>Cratoneurum filicinum</i> (L) Roth	G	<i>Homalothecium sericeum</i> (L) Br. eu.	v.a.
" " <i>var. fallax</i> Moenkem G, C		<i>Hygroamblystegium irriguum</i> (Wils) Loeske	G, Wa
<i>Ctenidium molluscum</i> (Hedw) Mitt	Ge, V, Wa	<i>Hypnum cupressiforme</i> L	a

<i>Hypnum cupressiforme</i> L. var. <i>tectorum</i> Br. eu M.V.	<i>Tortula muralis</i> (L) Hedw.	a
<i>Isopterygium elegans</i> (Hook) Lindt.	<i>Weisia viridula</i> (L) Hedw.	B, V
<i>Isothecium myosuroides</i> Brid	<u>Hepaticae.</u>	
<i>Leptobryum pyriforme</i> (L) Wils	<i>Blasiapusilla</i> L.	Be.
<i>Leptodictyum riparium</i> (L) Warnst	<i>Calypogeia fissa</i> (L) Raddi	Sch.
<i>Leskes polycarpa</i> Ehrb	" <i>Trichomanis</i> (L) Corda,	v.a.
<i>Mniobryum albicans</i> (W) Limp	<i>Cephalozia bicuspidata</i> (L) Dum,	v.a.
" <i>carneum</i> (L) Limp	" <i>connivens</i> (Dicks). Spruce.	6.
<i>Mnium affine</i> Bland	<i>Chiloscyphus pallescens</i> (Ehrh.) Dum.	Ge, V
" <i>Hornum</i> L	" <i>polyanthus</i> (L) Corda.	v.a.
" <i>marginatum</i> (Dicks) Palis	<i>Conocephalus conicus</i> (L) Dumas.	6.
" <i>punctatum</i> (L) Hedw	<i>Diplophyllum albicans</i> (L) Dum Bov, Vijl,	
" <i>rostratum</i> Schrad		Sch.
" <i>stellare</i> Reich	" <i>obtusitolium</i> (Hook). Dum Bov,	
" <i>subglobosum</i> Br. eu		Vijl.
" <i>undulatum</i> (L) Weis	<i>Eucalyx hyalinus</i> (Lyell) Breidl.	E
<i>Orthodicranum montanum</i> (Hedw.) Loeske	<i>Gymnocolea in flata</i> (Huds) Dum. v. v.a.	
<i>Orthotrichum affine</i> Schrad	<i>Jungermania caespiticia</i> (Lindenb). Bov.	
" <i>anomalum</i> Hedw.	<i>Isopachos bicrenatus</i> (Schm.) Bash.	Bov.
" <i>diaphanum</i> (Gmel) Schrad v.a.	<i>Leiocolea muelleri</i> (Lindenb.) Jurg. M.V.	
<i>Oxystegus cylindricus</i> (Br) Lindb (= Didymodon c. Br. eu)	<i>Lepidozia reptans</i> (L) Dum.	Sch.
<i>Plagiothecium denticulatum</i> (L) Br. eu E	<i>Lophocolea bidentata</i> (L) Dum	v.a.
" " " var. <i>Laetum</i> Lindb Sch	" " var. <i>ciliata</i> Warnst M	
" " <i>Roesaefum</i> (Hampe) Br. eu Sch	" <i>heterophylla</i> (Schr) Dum	v.a.
<i>Platyhypnidium rusciforme</i> (Neck) Fleisch 6	<i>Lophozia excisa</i> (Dicks) Dum	Vijl
<i>Pleuridium alterifolium</i> (Dicks) Rabenh. C, Bov.	" <i>ventricosa</i> (Dicks) Dum	K
<i>Pohlia elongata</i> Hedw.	<i>Marchantia polymorpha</i> L	V
" <i>nutans</i> (Schr) Lindb	<i>Metzgeria furcata</i> (L) Dum	Sch
<i>Pogonatum aloides</i> (Hedw.) Palis	<i>Nardia geoscypha</i> (de Not) Lindb	Bov
<i>Polytrichum commune</i> L	" <i>scalaris</i> (Schrad) Gray	Bov, Vijl
" <i>juniperum</i> Willd	<i>Pellia epiphylla</i> (L) Lindb	Sch
<i>Rhynchostegiella algeriana</i> (Brid) Broth B, M	" <i>Fabbroniana</i> Roddi	Ge, V
<i>Rhynchostegium megapolitanum</i> (Bland) Br. eu E	<i>Phagiochila asplenoides</i> (L) Dum	v.a.
" <i>murale</i> (Neck) Br. eu.	<i>Plectocolea crenulata</i> (Sm) Evans	Bov.
<i>Rhytidiadelphus squarrosus</i> (L) Warnst.	<i>Ptilidium ciliare</i> (L) Hamp	Be, Ge
" <i>triquetrum</i> (L) Warnst.	<i>Scapania compacta</i> (R) Dum	Vijl
<i>Scleropodium illecebrum</i> (Schw) Br. eu V	" <i>irrigua</i> (Nees) Dum	Bov
" <i>purum</i> (L) Limp	" <i>memorosa</i> (Mich) Dum	Bov
<i>Syntrichia ruralis</i> (L) Brid.	<i>Targionia hypophylla</i> (L) Corda	V
<i>Thuidium ecognitum</i> (L) Lindb		
" <i>tamariscinum</i> (Hedw.)		

E. Agsteribbe.

MOSSEN VAN HET KORENBURGERVEEN (bij Winterwijk).

- Acrocladium cuspidatum* (L.) Lindb.
Atrichum undulatum (L.) P. Beauv.
Aulacomnium palustre (L.) Schwaegr.
Calliergon stramineum (Dicks.) Kindb.
Calypogeia Trichomanis (L.) Corda
Campylopus flexuosus (L.) Brid.
Cephalozia bicuspidata (L.) Dum.
Chiloscyphus polyanthus (L.) Corda
Dicranella cerviculata (Hedw.) Schimp. (met monstruos kapsel)
 " *heteromalla* (L.) Schimp.
Dicranoweisia cirrata (L.) Lindb.
Dicrabum Bonjeani De Not.
 " *scoparium* (L.) Hedw.
 " *undulatum* Ehrh.
Drepanocladus fluitans (L.) Warnst.
Eurhynchium Stockesii (Turn.) Br. eur.
Funaria hygrometrica (L.) Sibth.
Gymnoclea inflata (Huds.) Dum.
Hypnum cupressiforme L.
Leptodictyum riparium (L.) Br. eur. fo. *longifolium*
Lophocolea bidentata (L.) Dum.
 " *heterophylla* (Schrad.) Dum.
Marchantia polymorpha L.
Mnium hornum L.
Pellia epiphylla (L.) Lindb.
Plagiothecium denticulatum (L.) Br. eur. s.l.
 " cf. *Roesenianum* (Hampe) Br. eur.
Pleurozium Schreberi (Willd.) Mitten
Pogonatum aloides (Hedw.) P. Beauv.
Pohlia nutans (Schreb.) Lindb.
Polytrichum commune L.
 " *gracile* Diks.
Rhynchostegium megapolitanum (Bland.) Br. eur.
Scleropodium purum (L.) Limpr.
Sphagnum compactum de Candolle
 " *fimbriatum* Wils.
 " *palustre* L.
 " *squarrosum* Pers.
 " *subsecundum* Nees.

Winter, 1946
 S. Groenhuijzen.